

Wijziging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting in het kader van het werkgelegenheids- en inkomensbeleid 1992

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN¹

Vastgesteld 13 december 1991

De leden van de vaste commissie voor Financiën hebben zich beraden op het voorstel tot Wijziging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting in het kader van het werkgelegenheids- en inkomensbeleid 1992.

De leden van de fracties van **CDA**, **VVD** en **SGP** formuleerden daarbij de hieronder opgenomen vragen en opmerkingen. De leden van de fracties van PvdA, D66, Groen Links en GPV zagen af van deelname aan de schriftelijke voorbereiding van het onderhavige voorstel, maar behielden zich uitdrukkelijk het recht voor op het voorstel in te gaan tijdens de openbare beraadslaging.

Inleidende opmerkingen

De leden van de fractie van het **CDA** hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij wilden tijdens de openbare behandeling ingaan op de vele vragen en twijfels die rijzen bij een brede, beleidsmatige beoordeling van het voorstel. In dit stadium beperkten zij zich tot vragen van meer feitelijke aard. Het was deze leden opgevallen dat de bewindslieden op vragen naar de eenmaligheid van het terugnemen van de inflatiecorrectie, gesteld door de Raad van State en de Tweede Kamer, in feite geen antwoord geven. Zij zouden het op prijs stellen indien deze bewindslieden zouden willen uiteenzetten wat hun beleid terzake voor de rest van deze kabinetsperiode is.

De leden van de **VVD**-fractie constateerden dat het onderhavige wetsvoorstel deel uitmaakt van het inkomens- en werkgelegenheidsbeleid, dat het kabinet zich voor 1992 heeft voorgenomen. Deze leden stelden vast dat onder meer dit wetsvoorstel deel uitmaakt van een pakket maatregelen van lastenverzwaring, lastenverlichting en lastenverschuiving met als uiteindelijk resultaat een lastenverzwaring van 1½ tot 1,8 miljard per jaar. Zij constateerden voorts dat het geheel aan fiscale maatregelen aan de orde is geweest tijdens de algemene financiële beschouwingen; bij die gelegenheid is reeds gewezen op de verregaande nivellerende effecten van onder meer het voorliggende wetsvoorstel,

¹ Samenstelling:

Boorsma (CDA), (voorzitter), Van Dijk (CDA), Stevens (CDA), mw. J. H. B. van der Meer (PvdA), Schinck (PvdA), Schuyer (D66), Vis (D66), Van Graafeiland (VVD), Hilarides (VVD), De Boer (Groen Links), Barendregt (SGP), Schuurman (RPF), Veling (GPV).

waartegen de aan het woord zijnde fractie zich ernstig verzet. Bovendien is gewezen op de negatieve effecten waar het het scheppen van werkgelegenheid op de langere termijn betreft, alsook de verdergaande verhoging van collectieve lasten die, zoals bekend, al veel te hoog zijn. Tot nu toe gaat men ervan uit, dat het niet toepassen van de inflatiecorrectie een eenmalige maatregel (alleen 1991) zal zijn. Kan de staatssecretaris nu reeds aangeven dat het bij een eenmalige maatregel zal blijven? Ook de Raad van State is in zijn advies hier nader op ingegaan. De leden hier aan het woord wilden in dit verslag nog op enkele punten terugkomen.

De leden van de **SGP**-fractie hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van de inhoud van het onderhavige wetsvoorstel. Daarbij gingen hun gedachten allereerst uit naar het samenvoegen van verschillende maatregelen in één wetsvoorstel. Aangezien de Eerste Kamer zich niet over de afzonderlijke onderdelen kan uitspreken, wordt de Kamer gedwongen tot één uitspraak over het gehele pakket. Onderkent het kabinet deze complicatie. Waarom zijn niet drie afzonderlijke voorstellen ingediend?

Vervolgens richtten hun bezwaren zich tegen het eenmalig terugnemen van de automatische inflatiecorrectie. Uit de behandeling in de Tweede Kamer blijkt niet overduidelijk dat het werkelijk om een eenmalige in principe verwerpelijke ingreep gaat.

Vragen van de leden van de CDA-fractie

Volgens de memorie van toelichting verbeteren de voorgestelde maatregelen «het inkomensbeeld». Uit de toelichting blijkt niet welke maatstaven aan een dergelijke conclusie ten grondslag liggen. Acht de regering het bijvoorbeeld een verbetering dat het inkomen van een alleenstaande bejaarde met een inkomen van f 50 000,- iets daalt en dat van een alleenstaande werknemer met een inkomen van f 200 000,- toeneemt? Of heeft de beoordeling zich beperkt tot de gewenste positieve gevolgen «aan de onderzijde van het inkomensgebouw» en waren de horizontale verschuivingen (tussen groepen van contribubelen) zowel aan onder- als aan bovenzijde minder relevant?

Deze leden betwijfelden het of de tabellen in de Bijlage van de memorie van toelichting werkelijk de inkomensgevolgen van het onderhavige pakket fiscale maatregelen volledig weergeven. Tabel 1 lijkt het werk van een tovenaar; alle werknemers gaan erop vooruit, zelfs die met een bruto-inkomen van f 200 000,- en hetzelfde geldt voor het merendeel van de zelfstandigen en bejaarden. Deze cijfers zijn op het eerste gezicht moeilijk te rijmen met wat de regering op blz. 8 van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer meldde: de verhoging van de basisaftrek en het arbeidskostenforfait bieden op het niveau van de tweede schijf nog wel compensatie voor het terugnemen van de inflatiecorrectie, maar niet meer op het niveau van de derde schijf. Op dat niveau verwacht men dus negatieve inkomensgevolgen. In tabel 1 zijn die echter niet zichtbaar.

Bijlage II (bovenste helft) bij de memorie van antwoord geeft meer inzicht in de wijze van berekening van de inkomensgevolgen. Op minimumniveau bedraagt de inkomensvoortgang van de belastingplichtige alleenverdienende werknemer f 491,-. Van dat bedrag is slechts f 174,- toe te schrijven aan lagere belasting en f 357,- aan lagere premies volksverzekering (het resterende verschil zit in de overhevelings-toeslag). Op het niveau van 4x modaal is vrijwel het gehele berekende voordeel toe te schrijven aan lagere premies. De gunstige inkomenseffecten blijken dus voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de grond-

slagversmalling voor de premieheffing. Blijkens de memorie van toelichting, blz. 4, leidt deze tot een premiederving van f 2,3 miljard, overeenkomend met ruim 1%-punttarief eerste schijf voor niet-bejaarden en circa 0,25%-punt voor bejaarden. Zagen deze leden het goed dat een dergelijke premiederving slechts een opwaartse druk op de premiehoogte kan hebben? En kan de regering bevestigen dat de gevolgen daarvan niet zijn meegerekend in de inkomenseffecten van het onderhavige pakket, zoals weergegeven in de memorie van toelichting?

Zo ja, zou zij een beeld kunnen geven van de inkomensgevolgen indien met deze factor wel rekening zou zijn gehouden?

Hoe hoog wordt de gecombineerde belasting- en premiedruk in de eerste schijf voor contribuabelen onder en boven 65 jaar (nu 35,75% resp. 18,8%) in 1992 en welk deel is daarvan premie?

Hoe hoog zou die premie zijn geweest zonder (de grondslagver-smalling van) dit pakket?

Zij vroegen zich ook af of een presentatie van de inkomenseffecten van dit soort inflatie-gerelateerde ingrepen niet aan duidelijkheid zou winnen indien de veranderingen in belastingdruk in de tijd bijv. van 1991 op 1992 zou worden afgezet niet tegen nominale bruto-inkomens maar tegen bruto-inkomens die in die tijd reëel gelijk zijn.

Deze leden achtten het een omissie dat het effect van de grondslagversmalling voor de premieheffing en de daaruit voortvloeiende premieverhoging, met de gevolgen daarvan voor het inkomensbeeld en de werkgelegenheid niet zijn berekend, ondanks het verzoek daartoe van de Raad van State. Deze leden namen gaarne aan dat er andere factoren zijn die premie-opbrengst en premiehoogte bepalen, maar het gaat hier om een beoordeling van de effecten van dit pakket.

Deze leden zouden gaarne vernemen in welke jaren de inflatiecorrectie (sinds invoering begin jaren zeventig) is toegepast – geheel of voor 80% – en in welke jaren zulks niet is geschied en op welke gronden.

Om de voorgestelde verhoging van het arbeidskostenforfait op zijn merites te beoordelen zouden deze leden gaarne willen weten op welk niveau het maximum van dit forfait in de afgelopen 10 jaren heeft gelegen en op welk niveau het zou liggen indien het gelijke tred had gehouden met de inflatie.

Vragen van de leden van de VVD-fractie

In het wetsvoorstel is uitgegaan van een inflatiepercentage van 3% in 1992. Inmiddels is komen vast te staan dat het inflatiepercentage over het jaar 1992 naar alle waarschijnlijkheid hoger zal zijn. Er worden zelfs percentages van 5% genoemd. Kan de staatssecretaris nader ingaan op de mogelijke negatieve gevolgen bij een hogere inflatie dan 3%? Deze leden dachten hierbij met name aan de negatieve effecten voor de werkgelegenheid.

Is het wel redelijk, dat de burgers de lasten moeten dragen van het niet doorgaan van de inflatiecorrectie, terwijl er nu sprake is van een oplopende inflatie die in belangrijke mate is en wordt veroorzaakt door lastenverzwaringen van overheidswege? Wat is de mening van de staatssecretaris hierover?

Er staan nog belangrijke voorstellen inzake fiscale wetgeving op stapel. Gedacht kan worden aan de voorstellen op basis van de rapportage van de commissie Stevens. Ook de evaluatie van de Oort-wetgeving kan hierbij betrokken worden. De aan het woord zijnde leden betreuren het dat het regelmatig voorkomt dat de regering vooruitloopt op een behandeling van genoemde voorstellen. Wat is het oordeel van de staatssecretaris hierover?

Vragen van de leden van de SGP-fractie

De staatssecretaris heeft in de Tweede Kamer gezegd dat het kabinet verschillende alternatieven heeft onderzocht maar niet heeft vermeld welke. Is de staatssecretaris bereid om die alternatieven alsnog te noemen en aan te geven waarom het voorgestelde pakket «het beste resultaat» geeft?

Voorts zei de staatssecretaris: «Wij zijn heel ver gegaan met ons programma tot bezuiniging en tot vermindering van de uitgaven.» Kan worden aangegeven waaruit dit programma cijfermatig bestaat?

Omdat met bovengenoemd programma niet alles kon worden bereikt had het kabinet «een sluitstuk» nodig.

Moet daaruit worden opgemaakt dat alle lucht uit de begroting reeds is verdwenen?

Welke pogingen heeft het kabinet inmiddels ondernomen om de inflatie te bestrijden?

Is er inmiddels informatie verzameld over de hoogte van het arbeidskostenforfait in andere landen en de oorzaken daarvan?

Heeft de staatssecretaris, op verzoek vanuit de Tweede Kamer, nog nadere gegevens verstrekt over de inkomensgevolgen van wetsvoorstel 21 592 (Wet stelselherziening ziektekostenverzekering (tweede fase))? Kunnen deze gegevens dan ook aan de Eerste Kamer worden gezonden?

De voorzitter van de commissie,
Boorsma

De griffier van de commissie (wnd.),
Van der Putten